

OPERATIVNI PROGRAM OHRANJANJA KAKOVOSTI ZUNANJEGA ZRAKA IN REVIZIJA DIREKTIVE O KAKOVOSTI ZUNANJEGA ZRAKA

Špela Žohar, Direktorat za okolje

PREDPISI

- Direktiva 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo (2008/50)
- Direktiva 2004/107/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o arzeniu, kadmiju, živem srebru, niklju in policikličnih aromatskih ogljikovodikih v zunanjem zraku (2004/107)
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22 in 18/23 – ZDU-1O)
- Uredba o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11, 8/15, 66/18 in 44/22 – ZVO-2)
- Uredba o arzeniu, kadmiju, živem srebru, niklju in policikličnih aromatskih ogljikovodikih v zunanjem zraku (Uradni list RS, št. 56/06 in 44/22 – ZVO-2)
- Pravilnik o ocenjevanju kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 55/11, 6/15, 5/17 in 44/22 – ZVO-2)
- Odredba o razvrstitvi območij, aglomeracij in podobmočij glede na onesnaženost zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 38/17, 3/20, 152/20, 203/21, 44/22 – ZVO-2 in

Tabela: Dnevna preseganja za delce PM10 od leta 2013, ko so se ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka začeli izvajati, do leta 2021 (vir: ARSO).

mer. mesto	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LJ Bežigrad	22	19	43	36	30	28	16	18	12
LJ BF	24	12	35	40	32	16	8	12	4
LJ Celovška	/	/	/	/	/	/	/	3	15
LJ Gospodars. Raz.	/	/	/	/	39	20	21	/	/
MB Titova	36	25	34	43	35	30	13	15	13
Kranj	28	12	17	27	28	13	8	8	6
Novo mesto	49	22	40	41	33	31	10	10	3
CE bolnica	51	41	70	53	49	35	23	23	18
CE Mariborska*	/	/	/	/	57	45	43	34	16
CE Ljubljanska*	/	/	/	/	/	/	/	/	9
Trbovlje	50	33	50	38	39	37	16	18	5
Zagorje	48	38	70	51	46	55	28	24	14
Hrastnik	15	10	22	25	19	11	9	7	8
Velenje	8	15	9	10	19	2	2	0	5
MS Cankarjeva	/	/	/	/	/	46	28	19	29
MS Rakičan	38	33	47	42	44	34	14	11	14
NG Vojkova	/	/	/	/	21	5	10	16	12
NG Grcna	12	19	24	15	24	6	10	14	6
Koper	10	16	28	11	18	4	8	17	8
Žerjav	37	3	6	19	9	5	1	5	6
Iskrba	0	0	0	0	3	2	2	/	1

OPERATIVNI PROGRAM OHRANJANJA KAKOVOSTI ZRAKA

- Vlada RS je novembra 2021 sprejela Operativni program ohranjanja kakovosti zraka.

- Dostopen na spletni strani:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Okolje/Zrak/zrak-emisije/OP_ohranjanja_kakovosti_zraka.pdf

- Izvaja se na celotnem ozemlju Slovenije.
- Ni »obvezujoč«, gre za priporočila in usmeritve občinam.
- Velik del operativnega programa je v sinergiji z ukrepi za blaženja podnebnih sprememb.
- Država zagotavlja svoje spodbude za ukrepe URE, OVE in trajnostno mobilnost.

OPERATIVNI PROGRAM ZAJEMA ČEZ 70 UKREPOV V TREH STEBRIH

1. ogrevanje stavb

Zmanjšanje potrebe po energiji za ogrevanje, širitev daljinskega ogrevanja in širitev priključevanja objektov nanj na zgoščenih območjih poselitve, zamenjava zastarelih malih kurilnih naprav na lesno biomaso s sodobnimi ter s toplotnimi črpalkami, ...

2. promet

Zmanjšanje potrebe po prometu ljudi in tovora, trajnostna mobilnost, uporaba „čistih“ motorjev, preusmeritev tovora iz cest na železnico, ...

3. naloge na drugih področjih in podporne naloge

Prostorsko načrtovanje, ukrepi gospodarstva, ...

ZAKAJ PRENOVA DIREKTIVE?

- Zaveza v Evropskem zelenem dogovoru za nadaljnemu izboljšanju kakovosti zraka in tesnejši uskladitvi standardov kakovosti zraka s smernicami SZO.
- Akcijski načrtu za ničelno onesnaževanje – do leta 2050 doseči ravni, ki ne veljajo več za škodljive za zdravje ljudi in ekosistemov.
- Vpliv na zdravje: najpogostejši okoljski vzrok zdravstvenih posledic v EU.
- Družbeni učinki: nesorazmerno vpliva na ranljive skupine.
- Vplivi na okolje: povzroča eutrofikacijo (74 %) in zakisljevanje (5 %) ekosistemov ter škodo na pridelkih in gozdovih.
- Gospodarski učinki: povzroča letne stroške v višini 231-853 milijard evrov zaradi vplivov na zdravje, 8 milijard evrov v izgubljenih delovnih dneh, 4-12 milijard evrov v škodi na ekosistemih, 10-11 milijard evrov v izgubi pridelka, 19 milijard evrov za škodo v gozdovih in 1 milijardo evrov za škodo na stavbah.

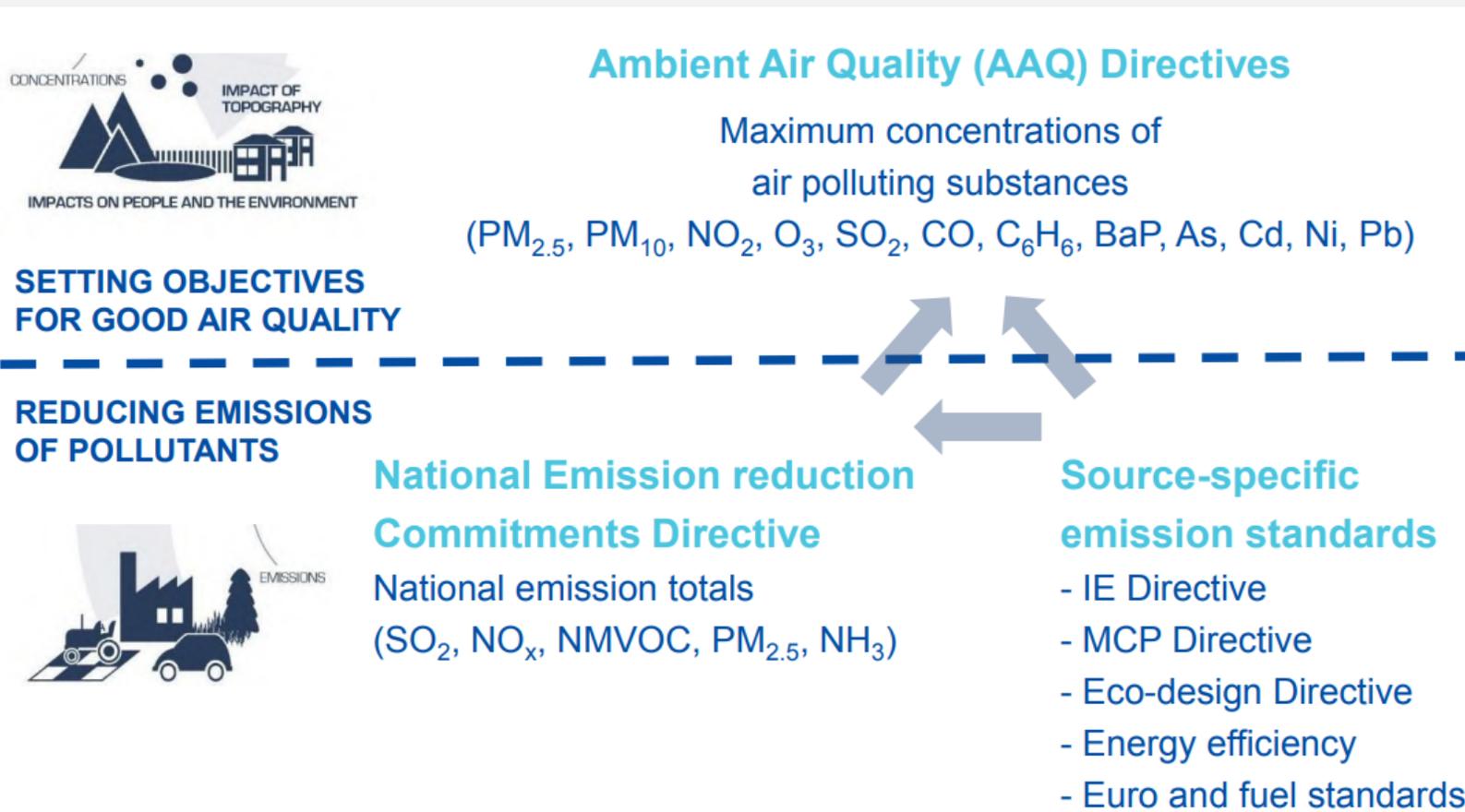
PRENOVA DIREKTIVE ZDRUŽUJE

Direktivo o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo (2008/50/ES)

+

Direktivo o arzenu, kadmiju, živem srebru, niklju in policikličnih aromatskih ogljikovodikih v zunanjem zraku (2004/107/ES)

POLITIKA ČISTEGA ZRAKA

OKOLJE IN ZDRAVJE

- Akcijski načrt za ničelno onesnaževanje do leta 2050.
- Vmesni standardi za kakovost zraka do leta 2030.
- Posodobitev standardov kakovosti zraka, vključno z natančnejšimi obveznostmi glede povprečne izpostavljenosti.
- Mehanizem rednega pregledovanja.

UPRAVLJANJE IN IZVRŠEVANJE

- Učinkovitejši načrti za kakovost zraka pri odpravljanju in preprečevanju preseganja standardov.
- Več čezmejnega sodelovanja na področju kakovosti zraka.
- Izboljšano izvrševanje: nove določbe o dostopu do pravnega varstva, odškodninah in kaznih.

MONITORING IN OCENJEVANJE

- Izboljšan pristop k spremljanju kakovosti zraka, večja uporaba modeliranja kakovosti zraka.
- Dodatne informacije o reprezentativnosti vzorčevalnih mest, boljše obveščanje o ukrepih na področju kakovosti zraka.
- Vzorčevalna mesta za ne-regulirana onesnaževala (npr. ultrafini delci, črni ogljik, amoniak in oksidativni potencial delcev)

OBVEŠČANJE IN SPOROČANJE

- Bolj ažurne informacije o kakovosti zraka.
- Zahteve za indekse kakovosti zraka, ki zagotavljajo urno poročanje o razpoložljivih podatkih o kakovosti zraka.
- Obveščanje javnosti o možnih zdravstvenih vplivih in zagotavljanje priporočil.

PRIMERJAVA NEKATERIH MEJNIH VREDNOSTI				PREDLOG NOVE AQ d.				
Onesnaževalo	Interval povprečenja	SZO (WHO) 2005 smernice	SZO (WHO) 2021 smernice*	Direktiva o kakovosti zraka**	Število dovoljenih preseganj	Do 1.januarja 2030	Število dovoljenih preseganj	Izmerjeno na merilnih mestih za 2020
PM _{2,5} [mikrog/m ³]	Letno	10	5	20 (25)	-	10	-	od 12 do 17
	24-ur	25	15	-	-	25	18	
PM ₁₀ [mikrog/m ³]	Letno	20	15	40	-	20	-	16, 26, 56 do 34 preseg.
	24-ur	50	45	50	35	45	18	
O ₃ [mikrog/m ³]	Vrhunec sezone	-	60	-				
	8-ur					100 (dolgoročno)		
	8-ur	100	100	120	25 dni povprečen o v 3 letih	120	18 dni povprečen o v 3 letih	
NO ₂ [mikrog/m ³]	Letno	40	10	40	-	20	-	do 21
	24-ur	-	25	-	-	50	18	
	1-ura	200	200	200	18	200	1	
SO ₂ [mikrog/m ³]	24-ur	20	40	125	3	50	18	
	10-minut	500	500	-				
	1-ura	-	-	350	24	350	1	
CO [milig/m ³]	24-ur	-	-	10 mg/m ³ (maks. dnevno 8-urno p.)		10 mg/m ³ (maks. dnevno 8-		
	24-ur	-	4 mg/m ³	-	-	4 mg/m ³		
	8-ur	10	10	-				
	1-ura	35	35	-				
	15-minut	100	100	-				
Benzen	Letno			5	-	3,4		
letne mejne vrednosti tudi za Pb, As, Cd, Ni, Benzo(a)pyren								

KAJ BO PRINESLA PRENOVA DIREKTIVE?

- Koristi za zdravje: zmanjšanje letne umrljivosti, povezane z onesnaženostjo zraka, za več kot za več kot 75 % in zmanjšanje obolevnost za 50 %.
- Družbene koristi: strožje mejne vrednosti še posebej ščitijo občutljivo prebivalstvo in ranljive skupine.
- Okoljske koristi: zmanjšanje eutrofikacije (-22 %) in zakisljevanja (-63 %) ekosistemov; manjša izguba pridelkov in škoda v gozdovih.
- Gospodarske koristi: koristi so veliko večje od stroškov, pri čemer so skupne letne bruto koristi ocenjene na 42 milijard EUR (in do 121 milijard EUR, odvisno od metode vrednotenja) v letu 2030 v primerjavi z ukrepi, ki stanejo manj kot 6 milijard EUR letno.

HVALA.

Spletna stran MOPE: <http://mope.gov.si>

E-naslov: spela.zohar@gov.si